

Asociácia evanjelických škôl Slovenska
Asociácia súkromných škôl a školských zariadení
Združenie katolíckych škôl Slovenska
Združenie základných škôl Slovenska
Zväz školských asociácií a združení SR

Vážený pán

Ján Horecký

minister školstva, vedy, výskumu a športu SR

MŠVVaŠ SR

Stromová 1, 813 30 Bratislava

kami@minedu.sk

Na vedomie:

Richard Vašečka

predseda Výbor NR SR pre vzdelávanie,

vedu, mládež a šport

richard.vasecka@nrslr.sk

30. 1. 2023

Vec: Stanovisko k navýšeniu hodinovej dotácie telesnej a športovej výchovy na prvom stupni základnej školy na tri hodiny (ISCED 1)

Vážený pán minister,

my, dolupodpísaní zástupcovia profesijných organizácií pôsobiacich v oblasti školstva a vzdelávania (*Asociácia evanjelických škôl Slovenska, Asociácia súkromných škôl a školských zariadení, Združenie katolíckych škôl Slovenska, Združenie základných škôl Slovenska a Zväz školských asociácií a združení SR*), si dovoľujeme zaujať odborné stanovisko k iniciatívam, ktorých cieľom je zaradenie povinnej 3. vyučovacej hodiny telesnej výchovy na školách a zároveň Vás žiadame o systémový prístup MŠVVaŠ SR k tejto téme.

Rozumieme potrebe vybudovať v deťoch pozitívny vzťah k zdraviu prospešným pohybovým aktivitám a zlepšiť ich fyzické i psychické zdravie, súčasne však upozorňujeme na to, že zavedenie tejto povinnosti bez zohľadnenia ďalších súvislostí by dostalo drvivú väčšinu riaditeľov a zriaďovateľov do pozície vazalov úlohy, ktorú v súčasnosti z viacerých dôvodov nedokážu ani reálne zabezpečiť.

Naše školy v súčasnosti čelia rozsiahlej finančnej a energetickej kríze, riešia vzdelávanie detí ukrajinských odídencom a obrovské psychické prepady detí, inklúziu, kurikulárnu reformu, nedostatok kvalifikovaných učiteľov a pod. Za daných okolností a v tomto turbulentnom čase vnímame tému navýšovania hodín telesnej výchovy ako okrajovú a odmietame jej unáhlené nepremyslené riešenie.

Realizáciu zámeru navýšenia hodín TSV **bez komplexného systémového riešenia a bez potrebných východiskových analýz zhodnocujúcich široké dopady uvažovaného zámeru považujeme za škodlivý, jednostranný a nekonceptný krok s predpokladanými vážnymi dôsledkami pre školskú prax, ktorými sú:**

- **Výrazný negatívny zásah do rámcového učebného plánu pre ISCED 1 a samotnej filozofie tvorby školského vzdelávacieho programu.**
- **Nezodpovedajúce priestorové podmienky pre paušálne uplatnenie navýšenia hodín TSV na všetkých školách.**
- **Nepripravenosť škôl z hľadiska zabezpečenia personálnych kapacít.**
- **Nesystémové riešenie problému nedostatku pohybu dnešnej mládeže.**

K jednotlivým bodom podrobnejšie:

1. Výrazný negatívny zásah do rámcového učebného plánu pre ISCED 1 a samotnej filozofie tvorby školského vzdelávacieho programu.

Pridanie jednej vyučovacej hodiny telesnej a športovej výchovy do každého ročníka na prvom stupni ISCED 1 spôsobí markantné zníženie počtu voliteľných (disponibilných) hodín rámcového učebného plánu z terajších 8 hodín na 4 hodiny (za predpokladu, že sa nebude navyšovať celkový počet vyučovacích hodín). Tým sa výrazne oslabí principiálna filozofia tvorby školského vzdelávacieho programu, ktorá je postavená na individuálnej profilácii školy vzhľadom k jej lokálnym podmienkam, osobitným možnostiam a najmä špecifickému zameraniu školy (napr. jazykovému, matematickému, prírodovednému atď.). Napr. v prípade cirkevných škôl, ktoré majú v zmysle interných noriem povinné vyučovanie dvoch hodín náboženstva v každom ročníku, by uvedené navýšenie TSV znamenalo zníženie počtu disponibilných hodín až na 0, čiže žiadnu možnosť profilovať školu ďalším špecifickým spôsobom zamerania.

V tejto súvislosti zdôrazňujeme, že model rámcového učebného plánu už v súčasnosti umožňuje školám vyučovať na prvom stupni 3 hodiny TSV, čo mnohé školy, v zmysle svojho vlastného profilačného zamerania, aj využívajú.

2. Nezodpovedajúce priestorové podmienky pre paušálne uplatnenie navýšenia hodín TSV na všetkých školách.

Pre mnohé školy nie je navýšenie hodinovej dotácie TSV realizovateľné z dôvodu nedostatočných priestorových kapacít a stále chýbajúcej alebo nevyhovujúcej športovej infraštruktúry (telocvične, multifunkčné ihriská, športové náradia, pomôcky a vybavenia). Tieto sú nevyhnutné na organizáciu predmetu TSV a akékoľvek navýšenie vyučovacích hodín bez predchádzajúceho zabezpečenia materiálnych potrieb zníži už tak nie ideálnu kvalitu vyučovania uvedeného predmetu. Výučba TSV je navyše úzko viazaná na špecifický priestor telocvične, ktorý má limitované prevádzkové možnosti (určené rozvrhom hodín). Pridanie jednej hodiny TSV do každej triedy každého ročníka (najmä v prípade väčších škôl) spôsobí navýšenie počtu hodín v telocvični od 4 do 12 hodín (podľa veľkosti telocvične a teda možností pre spájanie žiakov do skupín), čo je neprekonateľná organizačná prekážka z hľadiska prevádzkových možností telocvične.

3. Nepripravenosť škôl z hľadiska zabezpečenia personálnych kapacít.

Navrhovaná zmena znamená významný zásah do rozloženia vyučovacích úväzkov na škole. Na jednej strane narastá potreba kvalifikovaných telocvikárov (z dôvodu navýšenia počtu úväzkových hodín pre telesnú a športovú výchovu), na druhej strane sa výrazne znižuje počet úväzkových hodín pre učiteľov I. stupňa (čím vzniká väčší problém naplnenia hodín ich základného úväzku). V praxi sa totiž zvýšenie počtu hodín TSV prejaví znížením počtu hodín iného predmetu, čo sprevádzajú zmeny v rozložení pracovných úväzkov jednotlivých učiteľov. Tieto zmeny sa negatívne dotknú najmä viacerých učiteľov I. stupňa, ktorý nevyučujú predmet TSV a ktorým zavedenie hodiny TSV navyše najvýraznejšie skomplikuje plnenie ich základného úväzku vyučovaním predmetov len na I. stupni.

4. Nesystémové riešenie problému nedostatku pohybu dnešnej mládeže.

Bez toho, aby sme bagatelizovali problém nedostatku pohybu dnešnej mládeže, pridanie jednej hodiny TSV považujeme za nesystémové a nesprávne riešenie, a to najmä z týchto dôvodov:

- Pohyb ako prirodzenú súčasť ľudského života je nutné rozvíjať na školách komplexným spôsobom a integrálnym prienikom do rozličných súčastí školského programu, nie výhradne určenou formou prostredníctvom hodín TSV. Cieľom zamýšľaných zmien v oblasti zvyšovania pohybovej aktivity detí a mládeže má byť rozvoj pohybovej kultúry na školách, vďaka ktorej si žiaci pestujú zdravý a celoživotný vzťah k pohybu ako bežnej súčasti ich životného štýlu. Štát má v tomto smere primárne vytvárať pre školy vhodné podmienky a poskytovať dostatočnú podporu, aby rozvoj pohybovej kultúry v čo najväčšej miere zohľadňoval individuálne možnosti a špecifické podmienky danej školy.
- Rozvoj pohybových aktivít detí musí byť nevyhnutne spätý s využívaním rôznorodých organizačných foriem a obsahových náplní ich realizácie, nie paušálne stanovenou jedinou organizačnou formou (telesná a športová výchova) s presne definovanou obsahovou náplňou. Existuje širšia škála organizačných foriem (záujmové krúžky, pohybové a športové činnosti v rámci ŠKD, rôzne športové súťaže, dlhodobé koncepčné programy), z ktorej si školy tvoria svoj vlastný koncept rozvoja pohybových aktivít svojich žiakov. Zároveň existuje multistranná paleta kvalitatívne rovnocenných obsahových náplní pre realizáciu pohybových aktivít, ktoré nie sú viazané len na oblasť športu, ale aj iných napr. kultúrnych a umeleckých disciplín (ako tanec alebo divadlo).
- Rozvoj pohybových aktivít má zohľadňovať individuálne charakteristiky žiakov, nie prioritizovať výlučne tie skupiny žiakov, ktorých rozvoj prebieha cez štandardnú skladbu hodín telesnej a športovej výuky. Skúsenosť z praxe nám ukazuje, že mnohé deti nechcú alebo nevedia byť pohybovo aktívne na bežných hodinách TSV, ale skôr inklinujú k rozvíjaniu pohybových zručností prostredníctvom umenia či neštandardizovaných cvičení. Niektorým nevyhovuje samotná organizačná úprava vyučovacej hodiny, veľkosť cvičiacej skupiny atď.

Navýšenie hodinovej dotácie telesnej a športovej výchovy na prvom stupni základnej školy na tri vyučovacie hodiny týždenne nás za týchto okolností nepriblíži k sledovaným cieľom. Je to len kvantitatívne zvýšenie hodín TSV nezohľadňujúce všetky uvedené súvisiace aspekty, ktorých rešpektovanie je zásadnou podmienkou pre dosiahnutie úspešnej zmeny.

Riaditelia, ktorí majú vo svojich školách kvalitný priestor, materiálno-technické vybavenie i personálne zabezpečenie hodín telesnej výchovy, **majú už dnes legislatívne ukotvenú možnosť navýšenia telesnej výchovy**. Nevidíme dôvod na zmenu tejto možnosti na povinnosť, nakoľko bude len kvantitatívnou zmenou, ktorá dostane mnohých do neriešiteľnej situácie a nesplní očakávania.

Pred niekoľkými rokmi sme boli v školstve svedkami rovnakej snahy riešiť problém narastajúceho extrémizmu, rasizmu a nacizmu v spoločnosti pridaním hodiny dejepisu do 9. ročníka ZŠ. Problém sa nevyriešil (ba ďalej narastá), lebo išlo o nepremyslený jednostranný a nesystémový krok. Neopakujme rovnakú chybu aj teraz, pri riešení problému nedostatočnej pohybovej aktivity našej mládeže. Potrebujeme premyslené a uvážlivé systémové riešenia.

Na záver zdôrazňujeme, že akúkoľvek zmenu je možné uskutočniť až po predložení kvalitných analytických východísk a realizačných podkladov zabezpečenia, zahŕňajúcich finančný, personálny aj psychologický aspekt.

Pred zvýšením hodín TSV je nutné v prvom kroku otvoriť k tejto téme širokú diskusiu, ktorá bude zahŕňať nielen pohľad športových odborníkov, ale poskytne priestor aj iným relevantným odborníkom (lekárom, psychológom) a predovšetkým zástupcom samotných škôl a školských organizácií, ktorých sa uvedená zmena najviac dotýka. Považujeme za potrebné zabezpečiť:

- analýzu súčasného stavu a model personálneho i finančného zabezpečenia dostatku pedagogických i odborných zamestnancov spĺňajúcich kvalifikačné predpoklady (napr. v súčasnosti školský vzdelávací program nie je finančne krytý štátom: chýbajú financie na inštruktorov lyžovania, počas rôznych súťaží chýbajúcich učiteľov TV supľujú učitelia z iných predmetov, ktorých nedostatok by mohla odstrániť napr. novovytvorená pozícia školského trénera...), ako aj zapojenie ďalších zainteresovaných ľudí, ako sú lekári, psychológovia a pod.
- revíziu súčasného stavu telocviční a školských ihrísk, ako aj ich materiálno-technického vybavenia (zabezpečenie povinných bezpečnostných prvkov, dobudovanie a oprava existujúcich športovísk...) a následné alokovaných finančných prostriedkov na zabezpečenie zadefinovaného minimálneho štandardu tak, aby sa vytvoril dostatočný priestor na realizáciu telesnej výchovy na primeranej úrovni.

Vážený pán minister,

vzhľadom na uvedené skutočnosti Vás žiadame o zabezpečenie systémového, uvážlivého a dôkladne odborne pripraveného riešenia problematiky zlepšovania pohybovej zdatnosti našich detí a mládeže. Súčasne zdôrazňujeme, že sme pripravení do procesu vstúpiť a napomôcť k jeho riešeniu tak, aby bol adaptovateľný v našich reálnych školských podmienkach.

Marián Damankoš

prezident Asociácie evanjelických škôl Slovenska

riaditel@esspo.sk

Eva Ohraďanová

prezidentka Asociácie súkromných škôl a školských zariadení

statutar@sukromneskoly.sk

Daniel Masarovič

prezident Združenia katolíckych škôl Slovenska

prezident@zkss.sk

Eva Horníková

prezidentka Združenia základných škôl Slovenska

eva.hornikova@zskarlova61.sk

Pavel Sadloň

prezident Zväzu školských asociácií a združení SR

pavel.sadlon@gymls.sk
